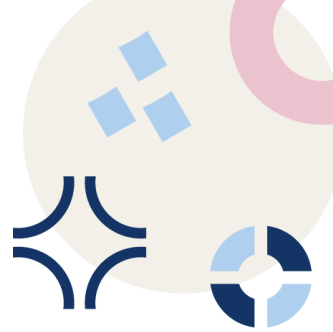

Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Taustaksi

Keskuskauppakamari kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi lakiesityksestä lukio- ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksuista EU/ETA-valtioiden ulkopuolisille opiskelijoille ja ammatillisen koulutuksen tilauskoulutuksesta.

Koulutusperustainen maahanmuutto Suomeen on kasvanut räjähdysmäisesti koronaepidemian jälkeen. Siinä missä ennen pandemiaa uusia ulkomaalaisia opiskelijoita saapui Suomeen vuosittain noin 6 000, viime vuonna määrä oli jo lähes 13 000. Suurin osa uusista opiskelijoista tulee Etelä-Aasian maista, kuten Bangladeshista ja Nepalista. Korkeakouluja ja toisen asteen oppilaitoksia on kannustettu opiskelijoiden houkutteluun ulkomailta, ja myös Suomen väestökehityksen ja elinkeinoelämän osaamistarpeiden näkökulmasta tälle on vahvat perusteet. Samaan aikaan Suomen taloudellinen tilanne on kuitenkin heikentynyt ja koulutusperusteiseen maahanmuuttoon liittyvät sosiaaliset ongelmat lisääntyneet. Tämän vuoksi esitetyt muutokset lakiin ammatillisesta ja lukiokoulutuksesta sekä tilauskoulutuksesta ovat lähtökohtaisesti tarpeellisia.

Lukuvuosimaksut EU- ja ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille

Esityksen mukaan kolmansista maista tuleville opiskelijoilla olisi jatkossa lukuvuosimaksut lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa. Lukuvuosimaksujen käyttöönotto selkeyttää nykytilannetta ja rajanvetoa lukuvuosimaksullisen tutkinto-opiskelun ja tilauskoulutuksen välillä. On perusteltua, ettei EU- ja ETA-maiden ulkopuolisia opiskelijoita jatkossa lasketa valtionosuusrahoituksen piiriin, ja että toisen asteen koulutusta tarkastellaan kokonaisuutena. Lukuvuosimaksujen käyttöönotto ohjaa opiskeluperustaista maahanmuuttoa suuntautumaan nykyistä vahvemmin alueille, joilla on nuorille työ- ja uramahdollisuuksia.

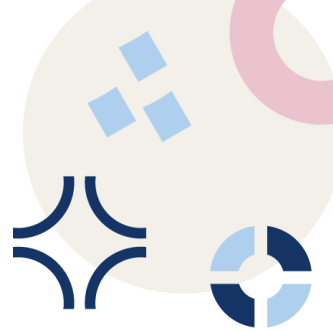
On ymmärrettävää, että ulkomaisista opiskelijoista saadut valtionosuudet ovat olleet monelle harvaan asutulla alueella sijaitsevalle oppilaitokselle tärkeä lisätulon lähde. Kokonaisuudessaan lukukausimaksujen käyttöönotto kuitenkin keventää kuntien maksutaakkaa. Laajasti ulkomailta opiskelijoita hankkineet oppilaitokset voivat hyödyntää ulkomaille rakentamia verkostoja myös lukukausimaksullisessa koulutuksessa.

Keskuskauppakamari pitää myös lakiesityksessä esitettyjä poikkeuksia maksujen perimiseen tarpeellisina. Erityisen tärkeää on rajata oppisopimuskoulutus maksujen ulkopuolelle. Tämä mahdollistaa myös jatkossa osaavan työvoiman kouluttamisen valtionosuusrahoitteisena yritysten tarpeiden mukaan.

Opiskeluperäinen hyväksikäyttö ja agenttien käyttäminen

Esityksessä ehdotetaan, että ammatillisen koulutuksen tilauskoulutusta koskevia säännöksiä muutetaan siten, että tilauskoulutusopiskelijoiden oikeuksista ja velvollisuuksista sovitaan entistä paremmin tilaajien ja koulutuksen järjestäjien välisillä sopimuksilla. Lisäksi säädetään koulutuksen järjestäjien velvollisuudesta tiedottaa opiskelijoille heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.

Muutosehdotus parantaa tilauskoulutusopiskelijoiden oikeusturvaa ja vähentää väärinkäytösten mahdollisuutta. On kannatettavaa, että ammatillisen koulutuksen järjestäjillä säilyisi edelleen mahdollisuus käyttää erilaisia koulutusagentteja ja -toimijoita koulutuksensa markkinoimiseen.

Lähtömaakoulutus

Osa opiskelijaperusteisen maahanmuuton ongelmista olisi ratkaistavissa jo ennen maahanmuuttoa. Hyvä esimerkki löytyy sosiaali- ja terveysalalta, jossa lähtömaakoulutusta on kehitetty pitkälle. Näissä hankkeissa valitut opiskelijat opiskelevat suomen kieltä ja tutustuvat suomalaiseen työkuulttuuriin jo ennen muuttoa, ja pääsevät heti Suomeen tultuaan aloittamaan työt ja oppisopimuskoulutuksen, jolloin heidän toimeentulonsa on myös varmistettu, ja heitä tuetaan Suomeen asettautumisessa. Lähtömaakoulutus tarjoaa keinon valmistaa tulevia työntekijöitä ja heidän perheitään uuteen elämään Suomessa. Tällaisia malleja kannattaisi lähteä edistämään nykyistä laajemmin yhteistyössä oppilaitosten ja työvoimapula-alalla toimivien yritysten kanssa, ja arvioida lainsäädännöllisen kehikon toimivuutta myös tilanteisiin, jossa osa tutkinnosta suoritetaan lähtömaassa, osa Suomessa.

Tilauuskoulutus EU/ETA-maiden kansalaisille

Esityksessä ehdotetaan muutoksia ammatillisen koulutuksen tilauuskoulutukseen. Esityksen mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäjille avattaisiin mahdollisuus myydä tutkintoon johtavaa tilauuskoulutusta siten, että koulutettavina ovat EU:n ja ETA:n kansalaiset. Keskuskauppakamari kannattaa tätä muutosta. Tällä voidaan edistää sitä, että yritykset pystyvät hankkimaan tarvitsemaansa koulutusta ja tukea henkilöstönsä osaamisen kehittämistä. Samalla on kuitenkin tarpeen selkeyttää vastuunjakoja valtionosuusrahoitteisen, yritysten osaamistarpeisiin vastaavan tutkintokoulutuksen, yhteishankintakoulutusten ja kotimaassa tapahtuvan tilauuskoulutuksen välillä.

Tutkintovienti

Keskuskauppakamari yhtyy tutkintovientitoimikunnan näkemykseen, jonka mukaan esitys nykyisessä muodossaan käytännössä estää tilauuskoulutusmuotoisen tutkintoviennin EU:n ulkopuolelle. Tämä on ristiriidassa alkuperäisen tarkoituksen kanssa, sillä 33 §:n säädettiin nimenomaan mahdollistamaan tutkintovienti EU:n ulkopuolelle. Mikäli pykälä hyväksytään sellaisenaan, se muodostaa suoranaisen esteen tutkintoviennille ja heikentää suomalaisten koulutuksen järjestäjien sekä näiden tytär- ja osakkuusyhtiöiden mahdollisuuksia osallistua Suomen ulkopuolisten tahojen rahoittamiin koulutus- ja kehitysyhteistyöhankkeisiin. Tämä on vastoin Suomen ulko-, kehitys- ja elinkeinopoliittisia tavoitteita.

Tutkintovientitoimikunnan lausunnossaan esitetty ehdotus lisäykseksi on kannatettava:

Ehdotettu lisäys 33 §:n 3 momentti:

EU:n ulkopuolella tapahtuva tilauuskoulutus voidaan 52 §:n mukaisesti toteuttaa yhteistyössä sellaisten toimijoiden kanssa, jotka tarjoavat osaamisen kehittämispalveluita liiketaloudellisin perustein. Koulutuksen järjestäjä tekee aina opiskelijaksi ottamispäätöksen ja vastaa tutkinnon myöntämiseen liittyvistä viranomaisprosesseista. Koulutuksen järjestäjä on velvollinen valvomaan liiketaloudellisesti tuotettujen osaamisen kehittämispalvelujen eettisyyttä, laatua ja toteutusta. Koulutuksen järjestäjän tulee saada vähintään kulut kattava korvaus toiminnasta, ja sen on oltava selkeästi erillään valtionosuusrahoituksesta.

Lisätietoja: Suvi Pulkkinen, johtava asiantuntija, p. 050 404 1810, suvi.pulkkinen@chamber.fi,
Keskuskauppakamari